

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ ФУНКЦІЙ АНГЛОМОВНОГО АКАДЕМІЧНОГО ПИСЬМА

У статті розглядається проблема формування компетенції студентів у англомовному академічному письмі. Запропоновано презентацію мовного матеріалу шляхом готової одиниці мовлення у формі стійких нефразеологічних словосполучень як пріоритетний метод навчання академічного писемного мовлення. Створено комплекс стійких нефразеологічних словосполучень для формування навичок і вмінь у писемному мовленні.

Ключові слова: англомовне академічне письмо, мовленнєві функції академічного письма, стійкі нефразеологічні словосполучення, комплекс навчально-методичних матеріалів.

Валентина Бебих. СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ РЕЧЕВЫХ ФУНКЦИЙ АНГЛОЯЗЫЧНОГО АКАДЕМИЧЕСКОГО ПИСЬМА

В статье рассматривается проблема формирования компетенции студентов в англоязычном академическом письме. Предложена презентация языкового материала путем готовой единицы речи в форме устойчивых нефразеологических словосочетаний как приоритетный метод обучения академической письменной речи. Создан комплекс устойчивых нефразеологических словосочетаний для формирования навыков и умений в письменной речи.

Ключевые слова: англоязычное академическое письмо, речевые функции академического письма, устойчивые нефразеологические словосочетания, комплекс учебно-методических материалов.

Valentyna Bebykh. MEANS OF SPEECH EXPRESSION IN ENGLISH ACADEMIC WRITING

The article deals with the problem of students' competence formation in the English academic writing. The presentation of linguistic material through a completed speech unit in the form of stable non-phraseological word combination is proposed as a priority method of teaching academic writing. A complex of stable non-phraseological word combination was created for the formation of skills and abilities in written speech.

Keywords: English Academic Writing, speech functions of academic writing, stable non-phraseological word combinations, complex of educational and methodical materials.

На початку третього тисячоліття Україна переживає складний період трансформації суспільного розвитку й радикальних перетворень у галузі освіти, намагаючись вийти на рівень європейських та світових стандартів. Організація підготовки творчої особистості майбутнього фахівця передбачає залучення студентів до наукової роботи протягом усього періоду навчання в університеті. Формування навичок аналітично-синтетичного опрацювання інформації, мета якого – отримання узагальненої характеристики документу, що розкриває логічну структуру та найсуттєвіший зміст, є спільним завданням викладацького складу ВНЗ. Як при анутованні, так і при реферуванні наукових текстів відбувається фізичне скорочення первинного документу при збереженні його основного смислового змісту. Інструментом для цього є відповідні мовні та мовленнєві засоби як в рідній, так і в іноземних мовах. А тому становлення практики викладання академічного письма іноземною мовою у ВНЗ України робить актуальним обговорення різних стратегій побудови відповідних змістових модулів та навчальних матеріалів.

Проблема навчання писемного мовлення у вищих навчальних закладах була в центрі уваги таких вітчизняних і зарубіжних методистів як Г. Г. Бедросова, Т. В. Глазунова, Я. М. Колкер,

О. В. Пінська, Р. І. Похмелкіна, Т. Hedge, R. R. Jordan, S. L. Langosch, A. Raimes, J. M. Reid, R. Sholes, R. Slaughter, M. Stephens, J. M. Swales, W. Tanner, Ch. Tribble, S. Webb, A. C. Winkler та ін. Проте проблему навчання старшокурників написання текстів різних жанрів академічного мовлення англійською мовою досліджено і висвітлено недостатньо.

Таким чином, необхідність дослідження цього питання та розробки комплексу начально-методичних матеріалів для навчання академічного письма ґрунтується на тому, що академічне письмо входить до структури науково-дослідних компетенцій, які відповідно до державних освітніх стандартів повинні безперервно формуватися на всіх етапах навчання у ВНЗ.

Мова і стиль наукового дослідження характеризується чіткістю, використанням притаманного окремій галузі науки поняттєвого апарату. У ході вивчення вітчизняної та англійської лігвістичної і методичної літератури за темою дослідження були визначені такі стильові особливості академічного писемного мовлення: більша уніфікація та менша індивідуалізація лексичних одиниць і граматичних засобів порівняно з художньою літературою; стандартизація граматики, орфографії та пунктуації; орієнтована на читача організація матеріалу; чітке формулювання ідеї, яка підтримана різного роду додатковою інформацією; стандартизація оформлення кожного конкретного жанру писемного мовлення. Вищевказані характеристики є загальними для текстів усіх жанрів академічного писемного мовлення.

Тексти-зразки для комплексу начально-методичних матеріалів вибиралися з урахуванням комунікативного наміру, автентичності та професійної спрямованості. У результаті опрацювання автентичних англійських джерел були відібрані жанри *академічного письма* відповідно до наукових робіт, різних за своїм характером, рівнем складності та змістом, які студенти виконують протягом навчання у вищому навчальному закладі. Основні жанри наукових досліджень – конспект, реферат, реферативний огляд, анотація (до статей, авторефератів, монографій, інших видань), резюме, тези, повідомлення й доповіді, курсова (навчально-дослідна робота), дипломна (дипломний проект), магістерська робота, науковий звіт, наукова стаття, рецензія, відгук.

Підготовлений комплект начально-методичних матеріалів містить в собі автентичні зразки наукових текстів фінансово-економічного характеру, звітів та анотацій, різних за функціональним призначенням (*довідкові та рекомендаційні*) та за обсягом і глибиною (*пояснюючі, описові та реферативні*). Оскільки особливу роль у дослідженні відіграють *методи аналізу, синтезу, порівняння, класифікації, моделювання*, значна увага приділена необхідним для цього мовним та мовленнєвим засобам. Для вираження тієї чи іншої мовленнєвої функції представлені різні мовні засоби: кліше для формулювання думки (*послідовність викладу, ступінь вірогідності, зіставлення, протиставлення, доповнення, уточнення, узагальнення, висновок, ілюстрація до сказаного, перехід до нової думки*); способи реферативного викладу тексту (*цитування, перефразування, заміщення*); засоби текстового зв'язку.

Зупинимося на тих, які є найбільш вживаними. У науковій літературі, як правило, необхідно давати визначення тим чи іншим явищам. Два типових способи запису визначення, які використовуються, є: *Scarlet fever is a syndrome caused by infection with toxin-producing group A β -hemolytic streptococci and primarily affects children between the ages of five and fifteen*. Тобто вони виражені у формі – *X is a Y that . . .* та *A Y that . . . is X*. Інші засоби для вираження визначення є: *X is called . . .*, *X is known as . . .*, *X may be defined as . . .*, *X is a type of Y that/which . . .*, *A type of Y which . . . is X*.

Послідовність, або порядок, має важливе значення в опису процесів. Деякі загальні вирази, які можна використовувати, щоб вказати послідовність: *First, The first step is . . . To begin with, . . . begins with . . .*, *At the same time, During . . .*, *Secondly, Thirdly, etc. After this, Next, The next step is, Finally, In the last stage, The last step is to . . .*

Для коментування тенденцій і подій, показаних у вигляді графіків, можуть бути використані наступні фрази: *The graph/Figure 1 /chart/diagram shows...*

Sales/Price/Exports increased (grew/rose/), declined (dropped/fell) slightly. (gradually./steadily/dramatically./sharply./suddenly. From Table 1/ Figure 2 it can may be seen (concluded/ shown/estimated/calculated / inferred).

Критичне висловлювання включає в себе встановлення зв'язків між ідеями вашої теми і дає пояснення, чому речі відбуваються саме таким чином. У критичному висловлюванні ви повинні вказати причини і дати пояснення. Є багато різних способів, якими ви можете виразити ці пояснювальні відносини, наприклад, з використанням наступних фраз: *There are several reasons why . . . The first reason why . . . is . . . First of all, . . . The second reason why . . . is . . . Secondly, . . . The most important . . . Besides... Another reason is . . . As... Because... Since...*

Аргумент являє собою висловлювання певної точки зору, яке підтримується доказами разом з вказівками причин. Ваше твердження, швидше за все, є спірним: ви вірите в це, але інші можуть не погодитися. Мета вашої аргументації показати, що ви маєте рацію. Як правило, загальне твердження є фактом, проте в науковій літературі часто стверджується обережно. Мовленнєві засоби, які ви можете використовувати, щоб довести ваші аргументи, є наступні: *Some people (X) maintain(s)/ argue(s)/ believe(s)/claim(s)/ point(s) out/ seem(s) to believe that. . . It is the view of X... It can be argued... It might be said... According to...*

Доводячи свою точку зору, вам потрібно коментувати і оцінювати ідеї, про які ви дізналися або читали в роботах інших. Як правило, вам необхідно пред'явити докази і пояснити, чому ці докази підтримують вашу точку зору. При цьому ви можете: представити свою точку зору; коментувати чийсь точку зору позитивно чи негативно. Ось кілька прикладів мовленнєвих засобів, які ви можете використовувати, щоб показати вашу позитивну або негативну оцінку ідеї інших людей: *Positive evaluation – X is certainly correct in saying that . . . X is accurate when he says that . . . X may be right... One advantage of X is . . . Another point in favour of X is . . . Negative evaluation – One of the main arguments against X is that . . . One (main) disadvantage of X is ... Another point against X is ... A further argument against X is ... One other disadvantage of X is ... One objection to this argument is ...*

Одним з поширених функцій в науковій літературі є порівняння і зіставлення, тобто написання про подібності і відмінності. Існує багато способів вираження порівняння і контрасту англійською мовою: *The similarities: It is like ... They are similar. It is similar to ... It is the same as ... It resembles ... It is as expensive as ... The differences: It differs from ... It is unlike ... It and another company differ. It is different from ... It contrasts with ...*

Ваші твердження можуть бути підкріплені прикладами. Слова і фрази, які можна використовувати, щоб вказати про те, що ви підтверджуєте свою точку зору: *This. . . is shown (exemplified, illustrated by . . . For example, For instance, This is shown by the following examples: The following are examples of this: The following is a case in point: ...*

Після представлення вашої точки зору, оцінки можливих варіантів, підкріплення доказами, у вас виникає необхідність зробити висновки. Головна функція висновку є підтвердження про те, що основна мета тексту була досягнута. У всіх випадках у вашому висновку буде зроблене узагальнення. Ви можете мати різну ступінь впевненості щодо тверджень, які ви робите. Заключний розділ повинен: згадати питання, підняті у вступі – нагадати читачеві про ваше завдання; узагальнити питання, що порушувалися в основній частині тексту; прийти до однозначного висновку. Під час екзамену або при іншого виду оцінюванні, висновок повинен бути зроблений про те, що питання було розглянуто повністю. Для цього слід використати такі вирази: *To sum up, To conclude, To summarize, In conclusion, Therefore, Thus, On this basis, Given this, It can/may be concluded/deduced/inferred that...Finally, we/may say.. It can/may be said that....* Багато висновків, особливо після наукових звітів, закінчуються рекомендаціями або пропозиціями стосовно подальшої роботи: *. . . is needed. . . . must be done. It is strongly recommended that should be done. . . . is strongly recommended. It is recommended that... It is advisable to... . . . could/might/may be considered.*

Можуть бути випадки, коли ви бажаєте передати зміст близько до оригіналу, але не хочете цитувати слово в слово. Перефразування є вирішенням цієї ситуації. Перефразування є альтернативою прямого цитування. Ось деякі вирази, які можна використовувати для

посилання на чиюсь роботу, яку ви перефразовуєте: *The work of X indicates that . . . The work of X reveals that . . . The work of X shows that . . . As X has indicated . . . A study by X shows that . . . X has expressed a similar view. X concludes that . . . X argues that . . . X discovered that . . . Research by X suggests that...*

Сформований комплект начально-методичних матеріалів забезпечить ефективність навчання академічного письма студентів немовних ВНЗ. Опрацювання текстів з метою написання до них анотацій розширить словниковий запас студентів у певній сфері, сформує відчуття жанру і забезпечить належну підготовку до здачі іспитів та вступних випробувань на ступінь магістра та до аспірантури. Зразки жанрів наукових текстів можуть бути опорними для оформлення власних пошукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва Е. В. Навички та вміння, необхідні для реалізації академічного письма / Е. В. Васильєва. – К. : Правові джерела, 2003. – Вип. 1. – С. 287–293. – (Мова. Культура. Бізнес).
2. Максимук В. М. Англійська мова для аспірантів та науковців гуманітарно-природничих спеціальностей університетів. "English for PhD Students" : підручник / В. М. Максимук, Р. І. Дудок. – [2-ге вид., оновлене та доповнене] . - Львів : Астролябія, 2012. – 240 с.
3. Behrens Laurence, Rosen Leonard J. A. Sequence for Academic Writing (5th Edition) / Laurence Behrens , Leonard J. Rosen. – London: Longman, 2011. – 384 p.
4. Neil Murray. Writing Essays in English Language and Linguistics / Murray Murray. – New York : Cambridge University Press, 2012. – 236 p.
5. Silvia Paul J. How to Write a Lot: A Practical Guide to Productive Academic Writing / Paul J. Silvia. – New York : Amer Psychological Assn, 2007. – 149 p.
6. Soles Derek. The Essentials of Academic Writing / Derek Soles. – New York : Wadsworth, 2009. – 456 p.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2018 р.